

Radikale vælgere

Af Johannes Andersen, lektor og samfundsforsker ved Aalborg Universitet

Johannes Andersen

Radikale vælgere – en sammenfatning

- Det radikale Venstre er et venstreorienteret parti. Partiets vælgere opfatter et venstre-fløjsparti som et muligt alternativ, og det er især venstrefløjens vælgere, der opfatter Det radikale Venstre som et alternativ til deres nuværende valg.
- Den typiske radikale vælger er en ung kvinde med studentereksamen
- Når Det radikale Venstres mobiliserer nye vælgere kommer de især fra venstrefløjens.
- De fleste af Det radikale Venstres potentielle vælgere stemmer i dag på et venstre-fløjsparti.
- De radikale vælgere er generelt af den opfattelse, at et lille oppositionsparti som Det radikale Venstre godt kan vise tænder og en skarp profil, men det bør ikke få afgørende betydning for en eventuel fremtidig regeringsdannelse sammen med Socialdemokraterne.
- Det handler altså ikke om magt og om at flytte Socialdemokraterne i et vigtigt spørgsmål, men om at profilere sig op til den kommende valgkamp.
- Blandt radikale vælgere er der almindelig enighed om, at det er Socialdemokraterne man skal etablere et fremtidigt regeringssamarbejde. Også de borgerligt orienterede radikale vælgere er af den opfattelse.
- Radikale vælgere bakker op om Marianne Jelved som både partileder og mulig statsministerkandidat.
- De radikale vælgere bakker op om de klassiske radikale mærkesager vedrørende miljø og ulandsbistand.
- De radikale vælgere er splittet i spørgsmål om folkeskole, EU, indvandring og danske soldaters fortsatte udstationering i Irak.
- De radikale vælgere er i modstrid med partiet i spørgsmål om topskat.
- De radikale vælgere fra Århus er de mest 'radikale' radikale.
- Med udgangspunkt i De radikale vælgeres fælles omdrejningspunkt omkring miljø og ulandsbistand kan der udskilles tre forskellige grundholdninger hos de radikale vælgere: De indvandrervenlige, de individualistiske og de globale.

RADIKALE VÆLGERE

Af Johannes Andersen, lektor og samfundsforsker ved Aalborg Universitet

1. Radikale med profil

Det radikale Venstre har i løbet af det seneste år markeret sig med en mere og mere skarp profil, både i forhold til den nuværende VK-regering og i forhold til Socialdemokraterne. Det første er ikke så overraskende. Et oppositionsparti skal altid være kritisk overfor den siddende regering, og samtidig vise at man er fyldt med gode ideer om, hvordan tingene kan blive endnu bedre, hvis netop de kom til magten. Det radikale venstres vej til regeringsmagten går via Socialdemokraterne. Derfor kan det umiddelbart undre lidt, at man også overfor Socialdemokraterne demonstrerer en hård linie.

Markeringen overfor Socialdemokraterne drejer sig især om økonomisk politik og politikken overfor indvandrere. Disse markeringer kan været et udtryk for, at man ikke ønsker at forsvinde helt i det store partis skygge. Derfor er det nødvendigt at man også skræpper lidt op, så vælgerne også husker partiet på valgdagen. At det er en form for nødvendig teatertorden, som især små partier er tvunget til at opføre, hvis ikke det vil forsvinde helt. I dette tilfælde er partiets vælgere helt med på, at sådan skal det være, og at de spørgsmål man rejser ikke betyder så meget.

Markeringen overfor Socialdemokraterne kan imidlertid også være et udtryk for, at både parti og vælgere finder, at disse spørgsmål er så vigtige, at de skal med i et eventuelt kommende regeringsgrundlag for en ny SR-regering. Og så drejer det sig om både at vise sig på banen og om at opnå magt. Man ønsker kort sagt reelt at presse Socialdemokraterne på disse områder.

Spørgsmålet er, om der er tale om politisk teatertorden eller om at Det radikale Venstre, med stærk støtte fra deres vælgere, ønsker at presse Socialdemokraterne i forbindelse med det kommende regeringssamarbejde. Et spørgsmål man kan komme lidt nærmere, ved at se på, hvordan de radikale vælgere har det med situationen. Er Det radikale Venstre ude af trit med dets vælgere, når det går i offensiven overfor Socialdemokraterne, eller har partiet deres vælgere bag sig. Det vil fremgå af den følgende undersøgelse af de radikale vælgeres holdninger til og vurderinger af en række politiske udsagn.

2. Den radikale vælger

Den typiske radikale vælger er en ung kvinde med studentereksamen. Uanset om vedkommende rent faktisk stemmer radikalt, eller bare overvejer at gøre det. Det fremgår af denne undersøgelses datamateriale, der består af 2449 respondenter, der overfor Gallup har tilkendegivet, at de enten stemmer på Det radikale Venstre, eller at de godt kunne overveje at gøre det på et eller andet tidspunkt, selv om de rent faktisk ville stemme på et andet parti, hvis der var folketingsvalg i morgen.

57 pct. af de radikale vælgere er kvinder, mens tallet for de potentielle vælgere er 56. I det hele taget ligner *de faktiske radikale vælgere* og *de potentielle radikale vælgere* hinanden ret meget. Hver fjerde af de faktiske og potentielle radikale vælgere er under 30 år, og knapt 30 pct. af dem er mellem 30 og 39 år. Mere end halvdelen af de radikale vælgere er altså under 40 år, mens de i befolkningen udgør omkring 35 pct. Det radikale Venstre er med andre ord et parti for de unge. Derimod har de ikke meget appel til vælgere over 60 år. Kun 9 pct. af dem stemmer på partiet. Det er også et parti for personer med studentereksamen. Næsten 90 pct. af de faktiske radikale vælgere har studentereksamen, mens tallet for de potentielle er 80 pct. I befolkningen som helhed har 30 pct. studentereksamen.

Tabel 1. De radikale vælgere og de politiske partier. Pct.

	Faktiske radikale vælgere. Stemmeafgivning ved folketingsvalget 2001 for de vælgere, der ville stemme på Det radikale Venstre, hvis der var folketingsvalg i morgen.	Radikale vælgers alternativ Stemmeafgivning ved folketingsvalg i morgen for de faktiske radikale vælgere, hvis de ikke måtte stemme på Det radikale Venstre	Potentielle radikale vælgere Stemmeafgivning hvis der var valg i morgen hos de vælgere, der godt kan forestille sig, at de kunne stemme på Det radikale Venstre ved et fremtidigt valg.
Enhedslisten	1	3	5
Socialistisk Folkeparti	7	24	25
Socialdemokraterne	15	47	41
Det radikale Venstre	58	-	-
Centrum-Demokraterne	4	8	4
Kristendemokraterne	2	2	2
Det konservative folkeparti	3	8	8
Venstre	9	7	13
Dansk Folkeparti	0	1	1
Fremskridtspartiet	0	-	-
Total	100	100	100

Tabel 1 angiver forholdet mellem de radikale vælgere og de andre politiske partier. For det første viser den, hvor de vælgere, der ville stemme på Det radikale Venstre, hvis der var folketingsvalg i morgen, kommer fra. For det andet viser den, hvor de samme vælgere ville stemme, hvis de 'ikke måtte' stemme på Det radikale Venstre. Altså lidt om deres sympati og alternative valgmulighed. For det tredje hvor de potentielle radikale vælgere ville sætte deres kryds, hvis der var folketingsvalg i morgen.

Af tabellen fremgår det, at 58 pct. stemte på Det radikale Venstre ved folketingsvalget i 2001. Det er de trofaste vælgere, der vil stemme på partiet ved to folketingsvalg i træk. Tallet er ikke specielt højt, hvilket antyder, at partiet har hentet en del stemmer hos andre partier. Det er først og fremmest hos Socialdemokraterne, Det radikale Venstre henter deres nuværende fremgang. 15 pct. af partiets nuværende vælgergruppe er hentet herfra. Dertil kommer 8 pct. hentet fra SF og Enhedslisten, så generelt har Det radikale Venstre hentet 23 pct. af deres nuværende vælgere på venstrefløjen. Det kunne tyde på, at Det radikale Venstre har markante synspunkter, der generelt appellerer til venstreorienterede vælgere. Det radikale Venstre henter imidlertid også vælgere på højrefløjen, nærmere bestemt hos Venstre. Hele 9 pct. af partiets nuværende vælgerkorps her hentet herfra. Det antyder at Det radikale Venstre åbenbart også har en profil, der kan appellere til individualistiske, liberale vælgere.

Tabel 1 giver også et indtryk af de radikale vælgers alternativ, hvis de 'ikke måtte' stemme på Det radikale Venstre, hvis der var folketingsvalg i morgen. 74 pct. af de radikale vælgere er venstreorienterede, når det drejer om partisympati og valg af alternativ. Heraf udgør Socialdemokraterne et alternativ for næsten 50 pct. af de radikale vælgere. Det betyder tilsvarende, at kun 26 pct. orienterer sig til højre.

Dette billede går også igen, når man ser på, hvor de potentielle radikale vælgere ville sætte deres kryds, hvis der var folketingsvalg i morgen. 71 pct. af de potentielle vælgere kommer fra venstrefløjen, hvilket vidner om en vis sympati fra venstrefløjens side overfor Det radikale Venstre. På den anden side fremgår det, at 13 pct. af de potentielle vælgere kommer fra Venstre. Her er sympatien med andre ord ikke helt så udbredt.

Det radikale Venstre er med andre ord blevet et venstreorienteret parti. De radikale vælgere har venstrefløjen som alternativ, mens det især er de nuværende venstreorienterede vælgere, der opfatter Det radikale Venstre som et alternativ til deres nuværende partivalg.

Et nærmere kig på køn, alder og uddannelse viser ikke de store variationer. Og dem der er, er stort set en gentagelse af det ovennævnte billede. Det er relativt set især kvinder, de unge og personer med studentereksamen hos de forskellige partier, der enten har foretaget bevægelsen over til Det radikale Venstre, eller som kan opfattes som potentielle vælgere.

Der er dog enkelte undtagelser fra billedet. Blandt de trofaste radikale vælgere, der ville stemme på partiet ved to valg i træk, er det især mænd der er overrepræsenterede. Hos de socialdemokratiske vælgere, der enten har foretaget bevægelsen til Det radikale venstre, eller som er potentielle radikale vælgere, er det personer med endt skolegang efter folkeskolen, der er overrepræsenterede. Endelig er kvinderne overrepræsenterede hos de potentielle radikale vælgere i SF. Det er imidlertid undtagelser der bekræfter hovedtendensen. Det radikale Venstre har hentet stemmer hos alle, uanset køn, alder og uddannelse.

3. Magt eller teatertorden

De fleste radikale vælgere finder, at det er godt at Det radikale Venstre markerer sig med en skarp og selvstændig profil, uafhængigt af Socialdemokraterne. Det fremgår af tabel 2, der viser de radikale vælgers vurdering af Det radikale Venstres adfærd som oppositionsparti. 91 pct. bakker således op om forsøget på at vise selvstændig profil. En opbakning der ikke varierer ret meget, når man inddrager køn, alder og skolegang.

Omvendt er det kun 17 pct. af vælgeren der finder, at Det radikale Venstre har haft svært ved at fastholde en klar politisk kurs, ligesom det kun er 20 pct. der vurderer, at Det radikale Venstres adfærd overfor Socialdemokraterne er ødelæggende for et fremtidigt samarbejde. De radikale vælgere er altså generelt af den opfattelse, at det er godt med en markeret profil, og at det hverken går ud over den politiske kurs eller det fremtidige samarbejde med Socialdemokraterne. Også her er der ikke de store forskelle at spore, selv om radikale vælgere med studentereksamen er lidt mere krigeriske end vælgere med endt skolegang efter folkeskolen. Dertil kommer, at radikale vælgere med rod på højrefløjen har en smule vanskeligere ved at følge den politiske linie end resten.

Hos de potentielle radikale vælgere finder man en lidt større forsigtighed, selv om mønstret generelt er det samme. Hele 83 pct. af de potentielle vælgere finder, at det er godt

at partiet har markeret sig med en selvstændig profil. Det er også kun 26 pct. der ser problemer med den politiske kurs og det fremtidige samarbejde i forlængelse af partiets adfærd.

Tabel 2. Radikale vælgere vurdering af Det radikale Venstres adfærd som oppositionsparti. Pct.

		Andel vælgere der er enige i følgende udsagn:		
		Det er godt at De Radikale, når partiet er i opposition, markerer sig med en skarp selvstændig profil, uafhængig af Socialdemokraterne	De Radikale har som oppositionsparti haft svært ved at fastholde en klar politisk kurs	Det er ødelæggende for et godt politisk samarbejde, hvis De Radikale hele tiden skal markere sig selvstændigt i forhold til Socialdemokraterne
Radikale vælgere	Køn			
	Mænd	92	16	19
	Kvinder	89	19	20
	Alder			
	18-29	89	14	19
	30-39	90	17	22
	40-49	90	19	17
	50-59	93	18	19
	over 60	92	20	21
	Skolegang			
Folkeskole	86	27	24	
Student	91	16	19	
Vælgerprofil				
Trofaste	92	16	19	
Fra venstrefl	89	14	22	
Fra højrefl	93	23	19	
Total	91	17	20	
Potentielle radikale vælgere	Køn			
	Mænd	84	27	28
	Kvinder	82	25	24
	Alder			
	18-29	75	22	32
	30-39	86	26	20
	40-49	85	29	24
	50-59	85	25	28
	over 60	91	29	34
	Skolegang			
Folkeskole	82	29	32	
Student	84	25	25	
Total	83	26	26	

Der er således generel enighed blandt faktiske og potentielle radikale vælgere om, at det er godt at Det radikale Venstre som oppositionsparti markerer sig med en skarp og selvstændig profil, uafhængigt af Socialdemokraterne. Det er noget man bør gøre, og det går hverken ud over den almindelige fornemmelse for, hvad Det radikale Venstre står for, eller det fremtidige samarbejde. Der er nemlig grænser for, hvor krigeriske man bør være. Det fremgår af tabel 3 der viser, hvordan de radikale vælgere ser på 24-års reglen for familiesammenføringer.

Som det fremgår af tabellen, går 80 pct. af de radikale vælgere ind for et regerings-samarbejde med Socialdemokraterne, hvis man er enige om de fleste andre spørgsmål. Her er der ikke forskel på de faktiske og de potentielle vælgere, ligesom oplysninger om køn,

alder og skolegang heller ikke afdækker nye mønstre. Mest interessante variation finder man hos de borgerlige radikale vælgere. Her går kun 71 pct. ind for et regerings samarbejde, samtidig med at 17 pct. ikke ved hvad de skal mene.

Tabel 3. Radikale vælgere og deres vurdering af 24-års reglen for familiesammenføring og regeringsdannelse med Socialdemokraterne. Pct.

	Andel der er enige i følgende synspunkter:		
	Hvis Socialdemokraterne ikke vil ophæve 24-års reglen for familiesammenføringer, bør Det radikale Venstre stå udenfor en eventuel Socialdemokratisk ledet regering	Uenigheden om 24-års reglen bør ikke blokere for et regerings samarbejde mellem Socialdemokraterne og Det radikale Venstre, hvis de to partier er enige om de fleste andre spørgsmål	Ved ikke
Radikale vælgere	10	81	8
Vælgerprofil			
Trofast	10	84	6
Fra venstrefløj	10	86	4
Fra højrefløj	13	71	17
Potentielle radikale vælgere	11	79	11
Total	11	80	9

Oplysningerne i tabel 2 og 3 peger samlet set på, at de radikale vælgere generelt er af den opfattelse, at et lille oppositionsparti som Det radikale Venstre godt kan vise tænder og en skarp profil, men det bør ikke få afgørende betydning for en eventuel fremtidig regeringsdannelse. Det handler altså ikke om magt og om at flytte Socialdemokraterne i et vigtigt spørgsmål, men om at profilere sig op til den kommende valgkamp.

Tabel 4. Radikale vælgers vurdering af Marianne Jelved som leder for Det radikale venstre. Pct.

	Andel der er enige i følgende synspunkter:		
	Marianne Jelved bør fortsætte som leder af Det radikale Venstre også efter næste valg	Der bør ske et generationsskifte i partiets ledelse senest efter næste valg	Ved ikke
Radikale vælgere	65	22	12
Vælgerprofil			
Trofast	65	23	12
Fra venstrefløj	74	16	10
Fra højrefløj	60	26	15
Potentielle radikale vælgere	58	24	19
Total	62	23	15

Det bekræftes af andre forhold. Af tabel 4 fremgår det, at de radikale vælgere bredt taget bakker op omkring Marianne Jelved som leder. Ikke mindst de venstreorienterede radikale vælgere er meget glade for hende. Hun har med andre ord været god til at lave de nødvendige politiske markeringer, med henblik på at bringe partiet i fokus. Samtidig er der formodentlig også en forventning om, at hun kender sin besøgelsestid, og ved hvornår man skal markere sig, og hvornår man skal gå i samarbejde med Socialdemokraterne. Det er i hvert fald den logik, de radikale vælgere som nævnt går ind for.

De radikale vælgere er også helt med på, at det netop er Socialdemokraterne, man skal arbejdes sammen med. Det fremgår af tabel 5, der viser de radikale vælgers vurdering af forskellige partier som samarbejdspartnere. Mere end 90 pct. af de radikale vælgere ser So-

cialdemokraterne som en naturlig samarbejdspartner. SF kommer lidt længere nede på listen, men over halvdelen af vælgerne ser positive muligheder i et samarbejde med SF. Derimod kan de radikale vælgere ikke få øje på ret meget der tyder på, at de radikale vælgere kan nå lagt gennem et samarbejde med De konservative og Venstre. En synspunkt der faktisk også deles af de borgerlige radikale vælgere, selv om de er lidt mere optimistiske i dette spørgsmål end resten.

Tabel 5. Radikale vælgeres vurdering af forskellige partier som naturlige samarbejdspartnere. Pct.

	Andel der vurderer følgende parti som naturlig samarbejdspartner:			
	SF	Socialdemokraterne	Venstre	De konservative
Radikale vælgere	53	96	23	39
Vælgerprofil				
Trofast	54	97	24	44
Fra venstrefløj	67	99	12	25
Fra højrefløj	31	90	34	46
Potentielle radikale vælgere	55	90	19	30
Total	54	93	21	35

Forhold der selvfølgelig også slår igennem, når man skal vurdere, hvem der skal være den kommende statsminister. Det fremgår af tabel 6 der viser de radikales ønskeliste, når det drejer sig om den kommende statsminister. Blandt de faktiske radikale vælgere, er der stor tilslutning til Marianne Jelved som statsminister. 48 pct. af de radikale vælgere peger således på hende som den kommende statsminister. Og her er det især kvinderne, de unge og de venstreorienterede radikale der peger i den retning. Derimod er man meget forbeholdne overfor Mogens Lykketoft som en kommende statsminister. Kun 17 pct. af de radikale vælgere synes det er en god ide. Endelig er der stort set ingen af de radikale vælgere der går ind for Anders Fogh Rasmussen som en kommende statsminister. Heller ikke blandt de borgerlige radikale vælgere. De radikale vælgere lægger altså virkelig afstand til den nuværende regering, og dermed også til tidligere tiders relativt tætte relation til Venstre.

Blandt de potentielle radikale vælgere er tilslutningen til Marianne Jelved som den kommende statsminister mere forbeholden. Kun 23 pct. peger i den retning. Her er det også kvinder, de ældre og personer med studentereksamen der er mest med på denne ide. Derimod får Mogens Lykketoft større tilslutning her, mens Anders Fogh Rasmussen fortsat ligger relativt lavt. Det er især mænd, de ældre og personer med endt skolegang efter folkeskolen der går ind for Lykketoft, mens Anders Fogh især henter støtte hos personer i 30'erne.

Tabel 6. Radikale vælgeres ønsker for den kommende statsminister. Pct.

		Andel der mener, at vedkommende skal være statsminister efter næste folketingsvalg:		
		Mogens Lykketoft	Marianne Jelved	Anders Fogh Rasmussen
Radikale vælgere	Køn			
	Mænd	25	43	3
	Kvinder	11	51	3
	Alder			
	18-29	16	54	2
	30-39	17	48	2
	40-49	11	42	5
	50-59	22	47	2
	over 60	23	43	4

	Skolegang			
	Folkeskole	16	34	3
	Student	17	49	3
	Vælgerprofil			
	Trofaste	18	50	2
	Fra venstrefløj	22	55	1
	Fra højrefløj	10	37	7
	Total	17	48	3
Potentielle radikale vælgere	Køn			
	Mænd	35	18	15
	Kvinder	23	27	11
	Alder			
	18-29	27	21	13
	30-39	25	23	16
	40-49	28	23	11
	50-59	34	24	14
	over 60	38	30	5
	Skolegang			
Folkeskole	31	17	14	
Student	28	25	13	
Total	29	23	13	

Pointen er med andre ord, at ifølge de radikale vælgere må Det radikale Venstre gerne markere sig med stærke meninger i en periode op til et folketingsvalg, men partiet skal være parat til at indgå i et regeringssamarbejde med Socialdemokraterne, også selv om socialdemokraterne ikke vil ændre holdning til centrale radikale mærkesager. Når regeringssamarbejdet skal etableres ser en relativ stor del af de radikale vælgere gerne, at det bliver Marianne Jelved, der overtager statsministerposten. Endelig er der ikke de store ønsker om et generationsskifte internt i partiet. De radikale vælgere er med andre ord meget trofaste og forstående overfor Det radikale Venstres ledere og seneste politiske adfærd. De kan kort sagt godt lide Marianne Jelveds seneste *politiske teatertorden*, og regner så ellers med hende som statsminister.

4. Radikale holdninger

24-års reglen for familiesammenføringer har stået centralt i dansk politik gennem en længere periode, og her er der ikke tvivl om, hvor Det radikale Venstre står. Partiet arbejder ihærdigt for, at reglen bliver afskaffet eller ændret. Her bakkes partiet op af dets vælgere. Det fremgår af tabel 7, der viser de radikale vælgers tilslutning til forskellige politiske synspunkter.

Tabellen afslører, at i nogle spørgsmål er der stor overensstemmelse mellem partiet Det radikale Venstre og dets vælgere. I andre centrale spørgsmål er vælgerne delte, mens der også er nogle, hvor partiet går i en retning og vælgerne i en anden.

Når det drejer sig om de traditionelle radikale synspunkter om at bruge flere penge på miljø og ulandsbistand er der stor overensstemmelse mellem parti og vælgere. Væsentligste afvigelse finder man hos de borgerlige radikale vælgere, hvor kun 46 pct. støtter synspunktet. Det er altså ikke ulandsbistand der har mobiliseret denne forholdsvis lille gruppe til at stemme på Det radikale Venstre. Det er også synspunkter der deles af de potentielle radikale vælgere. Synspunkterne har længe været tæt forbundet med 'radikal identitet', og den kan

altså tydeligt genfindes hos de radikale vælgere. Med hensyn til de mere aktuelle synspunkter om 24-års reglen for familiesammenføring er der også fodslag. Relativt set også blandt de borgerlige radikale vælgere. Endelig går de radikale vælgere ind for at sprede indvandrerbørn, så de ikke koncentrerer på enkelte skoler. Et synspunkt man også har i partiet, selv om man ikke profilerer sig med det.

Tabel 7. De radikale vælgeres holdning til forskellige politiske synspunkter. Pct. enige.

Andel der er enige i følgende politiske synspunkter:	Radikale vælgere	Radikale vælgere			Potentielle radikale vælgere
		Trofaste	Venstrefl.	højrefløj	
1. Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at der bruges flere penge på miljøforbedringer	84	86	86	75	81
2. Kommunerne skal sprede indvandrerbørn, så de ikke er koncentreret på enkelte skoler inden for hver kommune	75	72	74	81	79
3. 24-års reglen for familiesammenføringer skal afskaffes	69	72	71	56	60
4. Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at Danmark bruger flere penge på Ulandsbistand	68	74	76	46	57
5. Samtlige EU-forbehold skal ophæves hurtigst muligt	59	68	50	55	45
6. Tilknytningskriteriet for udlændinges ret til at gifte sig skal afskaffes	56	58	60	47	46
7. De danske soldater bør snarest muligt trækkes tilbage fra Irak	46	76	53	38	49
8. Efterlønnen skal afskaffes indenfor en overskuelig årrække	43	46	36	43	32
9. Der skal lægges mere vægt på paratviden og konkrete faglige kundskaber i folkeskolen	43	43	33	53	47
10. Kommende ændringer i udlændingelovgivningen må ikke føre til, at der kommer væsentligt flere indvandrere til Danmark end i dag.	42	41	36	55	49
11. Når politikerne vil lette indkomstkatten er det særligt vigtigt, at topskatten, dvs. beskatningen af den sidst tjente krone for de højere indkomster, afskaffes	34	34	26	44	33
12. Den enkelte bør i højere grad tage ansvar for sin egen velfærd ved at tegne forsikringer, f.eks. mod sygdom	20	21	12	27	19

Som det fremgår af tabellen er der imidlertid også spørgsmål, der deler de radikale vælgere. Det drejer sig om afskaffelsen af EU-forbeholdene, afskaffelse af tilknytningskriteriet, tilbagetrækning af danske soldater fra Irak, afskaffelse af efterlønnen, fremhævelse af konkrete faglige kundskaber i folkeskolen og konsekvensen af ændringer i udlændingelovgivningen.

Som parti går Det radikale Venstre varmt ind for afskaffelse af EU-forbeholdene, således at Danmark kan gå mere aktivt ind i EU's aktuelle udviklingsproces. Her er der et stort mindretal på 41 pct. blandt partiets vælgere, der er uenige. Det er især de trofaste radikale vælgere der går ind for afskaffelse af forbeholdene, mens de venstreorienterede er mest forbeholdne. Hos de potentielle radikale vælgere er 55 pct. uenige med partiet. Det betyder, at kommer der et valg, hvor EU-spørgsmål bliver afgørende, kan Det radikale Venstre risikere at blive markant svækket.

Spørgsmål om tilknytningskriteriet i forbindelse med udlændinges ret til at gifte sig og om konsekvenserne af ændringer i udlændingelovgivningen deler også de radikale vælgere. Det peger på et meget interessant forhold, nemlig at når det drejer sig om 24-års reglen for familiesammenføringer, er de radikale vælgere på linie med partiet. Formodentlig fordi denne regel har en række uforudsete konsekvenser for andre end de traditionelle indvandre-

re. Eksempelvis for danskere der ønsker at blive gift med en fra Sverige eller England. Derimod er der stor spredning i synspunkterne, når det drejer sig om integration og om antallet af indvandrere.

Analysere man de to sidstnævnte spørgsmål sammen viser det sig, at omkring 40 pct. af de radikale vælgere går ind for *både* afskaffelse af tilknytningskriteriet og ændringer i udlændingeloven, også selv om der kommer flere indvandrere. Med de holdninger kan man godt kalde dem for de 'indvandrevenlige'. De udgør et mindretal blandt de radikale vælgere, men et relativt stort mindretal. Ikke så mærkeligt, at de af og til er ret synlige i den offentlige debat. Analysen af de to spørgsmål viser også, at der er 25 pct. af de radikale vælgere, der hverken vil ændre tilknytningskriteriet eller have flere indvandrere. Altså en meget 'indvandrekritisk' gruppe. Hos de potentielle radikale vælgere er denne gruppe på 35 pct.. Resten af vælgerne er spredte i deres holdninger til de to spørgsmål. Der er med andre ord grænser for åbenheden overfor indvandring blandt de radikale vælgere og især blandt de potentielle vælgere. Og ikke overraskende er forbeholdene mest udbredte blandt de borgerlige radikale vælgere.

Tilbagetrækning af danske soldater fra Irak har ikke været et mærkesag for Det radikale Venstre. Man er forbeholdne og kritiske, men støtter indtil videre regeringen. Her kan man konstatere, at der er en del radikale vælgere, der er ret utålmodige, og som gerne vil have dem hjem. Ikke mindst hos de trofaste radikale vælgere, mens de borgerlige er mest tålmodige. Men det er næppe et spørgsmål, der kan svække partiet afgørende.

Derimod er der mere politisk sprængstof i det forhold, at når det drejer sig om afskaffelse af efterlønnen, er Det radikale Venstre ret meget ude af trit med de radikale vælgere, ikke mindst de venstreorienterede, og især med de potentielle vælgere. Kun 43 pct. af partiets vælgere synes det er en god ide. Hvis det bliver et afgørende spørgsmål, kan det muligvis føre til en svækkelse af partiets vælgertilslutning.

Endelig er vælgerne også delte, når det drejer sig om at lægge mere vægt på paratviden og konkrete faglige kundskaber i folkeskolen. Ikke mindst er afstanden i dette spørgsmål stor mellem de venstreorienterede og de borgerlige radikale vælgere. De førstnævnte er forbeholdne og de borgerlige mere positive. For et parti, der traditionelt lægger meget vægt på politikken for folkeskoleområdet, og som jævnligt signalerer at man ikke lægger speciel stor vægt på paratviden og konkrete faglige kundskaber, giver det formodentlig anledning til nogle overvejelser. Enten er der brug for lav profil, og det ville ligne Det radikale Venstre dårligt, eller også er det nødvendigt at arbejde for en bedre forståelse for den radikale politik på folkeskoleområdet. Måske især hos de radikale vælgere.

Tabel 7 indeholder endelig to spørgsmål, som kun deles af et relativt lille mindretal af de radikale vælgere. Spørgsmålet om afskaffelse af topskatten viser, at her er afstanden mellem parti og vælgere ret stor. Et spørgsmål hvor de borgerlige radikale vælgere er mest på linie med partiet. Og da det er et spørgsmål, Det radikale Venstre har gjort meget ud af, kan man ikke udelukke, at her kan der opstå alvorlige kurrer på tråden mellem parti og vælgere. Noget der også gælder for de potentielle vælgere. Så det er altså ikke noget, man skal bruge for at få støtte fra de potentielle radikale vælgere.

Spørgsmålet om at tage ansvar for egen velfærd ved at tegne forsikringer indfanger en moderne individualisme, og den er ikke specielt udbredt blandt de radikale vælgere. Mest hos de borgerlige radikale vælgere, dog uden den helt store tilslutning. Det er ikke specielt

bemærkelsesværdigt, da vælgere med denne profil traditionelt befinder sig langt bedre i et parti som Venstre. Men tallet viser, at der trods alt også findes nogen med den profil i Det radikale Venstre.

Det er helt almindeligt, at et partis vælgere ligger tættere på et parti i nogle spørgsmål end i andre. For Det radikale Venstre er det bemærkelsesværdigt, at i nogle af de klassiske radikale synspunkter om miljø og ulandsbistand er tæt overensstemmelse mellem parti og vælgere. Det betyder formodentlig, at de radikale vælgere vil følge partiet langt, også selv om man er uenige i andre centrale spørgsmål. Eksempelvis om EU, topskat eller indvandring. Men der vil selvfølgelig altid være grænser for tålmodigheden. De trofaste radikale vælgere er især fokuseret på afskaffelsen af EU-forbeholdene og de danske soldaters tilbagetrækning fra Irak. En bemærkelsesværdig videreførelse af den traditionelle radikale pacifisme. De venstreorienterede radikale vælgere er mest på kant med partiet i spørgsmål om EU-forbeholdenes afskaffelse, efterlønnens afskaffelse, mens de er mest på linje med partiet i vurderingen af konkrete faglige kundskabers kvaliteter i folkeskolen. Endelig er de borgerlige radikale vælgere på kant med partiet i spørgsmål om 24-års reglens afskaffelse, ulandsbistanden og i synet på tilknytningskriteriet. Omvendt er støtten herfra størst til opstramninger i folkeskolen og afskaffelse af topskatten. Derfor kan det godt være, at hvis en kommende valgkamp kommer til at sætte alt for meget fokus på spørgsmål om EU-forbehold, topskat eller folkeskoleforhold, så vil nogle af de radikale vælgere formodentlig overveje deres kryds nærmere, ligesom det kan blive vanskeligt at vinde nogle af de potentielle radikale vælgeres sympati.

5. Radikale i de store byer

Mere end 40 pct. af de radikale vælgere kommer fra de fem store universitetsbyer i Danmark, nemlig fra København (inklusive Frederiksberg), Roskilde, Odense, Århus og Aalborg. Derfor kan det være lidt interessant at se på, hvordan vælgerne herfra placerer sig. Det er sket i tabel 8.

De københavnske vælgere adskiller sig ikke ret meget fra gennemsnittet. Man er lidt mere optaget af at få afskaffet efterlønnen, og nok også lidt mere optaget af, at der ikke kommer flere indvandrere til Danmark.

Derimod adskiller de radikale vælgere fra Århus sig en del fra gennemsnittet. Ikke så meget når det drejer sig om de radikale mærkesager vedrørende miljø. Her ligger man markant under gennemsnittet. Derimod når det drejer sig om ulandsbistand og et stykke hen ad vejen også om indvandrerpolitik. Her er man tilsyneladende noget mere indvandrerenslige end gennemsnittet. Det gælder ikke mindst når det drejer sig om afskaffelsen af 24-års reglen, som er et synspunkt man virkelig har taget til sig. Uden at det dog har fået dem til at fravige den generelle opfattelse af, at man ikke skal bruge sagen til at forhindre et regerings-samarbejde med Socialdemokraterne. Endelig er Århusianerne også de mest krigeriske, når det drejer sig om afskaffelsen af efterlønnen.

De radikale vælgere fra Roskilde ligger generelt under gennemsnittet på de fleste spørgsmål. Vigtigste undtagelse drejer sig om at tage ansvar for egen velfærd. De individualistiske radikale vælgere har tilsyneladende et godt fodfæste i Roskilde. I Odense er man

især optaget af ophævelsen af EU-forbeholdene, mens man i Aalborg især er fokuseret på forbedringer af miljøet. Derimod er man ikke meget for moderne individualisme

Tabel 8. De radikale vælgeres holdning til forskellige politiske synspunkter, fordelt på universitetsbyerne. Pct. enige

Andel der er enige i følgende politiske synspunkter:						
	Radikale vælgere	København	Roskilde	Odense	Århus	Aalborg
1. Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at der bruges flere penge på miljøforbedringer	84	86	74	80	75	87
2. Kommunerne skal sprede indvandrerbørn, så de ikke er koncentreret på enkelte skoler inden for hver kommune	75	74	74	59	78	75
3. 24-års reglen for familiesammenføringer skal afskaffes	69	73	61	69	78	72
4. Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at Danmark bruger flere penge på Ulandsbi-stand	68	72	61	63	73	64
5. Samtlige EU-forbehold skal ophæves hurtigst muligt	59	62	61	72	65	55
6. Tilknytningskriteriet for udlændinges ret til at gifte sig skal afskaffes	56	60	52	56	54	49
7. De danske soldater bør snarest muligt trækkes tilbage fra Irak	46	47	30	30	44	43
8. Efterlønnen skal afskaffes indenfor en overskuelig årrække	43	48	35	39	63	43
9. Der skal lægges mere vægt på paratviden og konkrete faglige kundskaber i folkeskolen	43	42	43	39	44	30
10. Kommende ændringer i udlændingelovgivningen må ikke føre til, at der kommer væsentligt flere indvandrere til Danmark end i dag.	42	34	26	37	43	36
11. Når politikerne vil lette indkomstkatten er det særligt vigtigt, at topskatten, dvs. beskatningen af den sidst tjente krone for de højere indkomster, afskaffes	34	32	30	28	30	21
12. Den enkelte bør i højere grad tage ansvar for sin egen velfærd ved at tegne forsikringer, f.eks. mod sygdom	20	19	44	15	20	11

De radikale vælgere fra København ligger tæt på gennemsnittet, mens dem fra Århus er de mest 'radikale radikale'. De radikale vælgere i Roskilde er de mest individualistiske, dem fra Odense de mest EU-venlige og dem fra Aalborg de mest miljøorienterede.

6. Radikale vælgere – tre profiler

Bag de konkrete synspunkter på ovennævnte politiske spørgsmål kan man lokalisere fire radikale profiler. Det fremgår af tabel 9 der viser en faktoranalyse af de radikale vælgeres holdninger. En faktoranalyse kortlægger sammenhænge i de forskellige holdninger. Altså hvem der deler hvilke synspunkter med hvem. Sammenhænge der i det følgende er blevet fortolket som udtryk for radikale profiler. Desværre giver faktoranalysen ikke mulighed for at få en fornemmelse af, hvor udbredt de forskellige grundholdninger er blandt de radikale vælgere.

Den sidste faktor i tabel 9 er den mindst interessante, da den udgøres af de to 'klassiske' radikale holdninger, nemlig synet på miljø og ulandsbistand. Det er en grundholdning, der deles af stort set alle de radikale vælgere. Deres placering i samme faktor i tabel 9 be-

kræfter, at de udgør centrale elementer i den radikale identitet. Man kan kalde grundholdningen for *den radikale idealisme*, og den kan altså spores hos de fleste radikale.

De andre er straks mere interessante, for de indeholder alle synspunkter, hvor de radikale vælgeres holdninger er spredte. I den første faktor spiller holdninger til indvandrere en central rolle. Og minusset foran de to sidste holdninger viser, at man ligger langt fra de pågældende synspunkter. Her finder man med andre ord den grundholdning, at man skal være åbne overfor indvandrere, og at man skal undlade at lave alt for mange stramninger på området. Ghettodannelse opfattes ikke som et stort problem. Vælgere med denne grundholdning kan man karakterisere som *de indvandrervenlige*. Som tidligere antydnet er det en relativ stor gruppe blandt de radikale vælgere. Der er tale om en grundholdning, der især kan findes hos trofaste og venstreorienterede radikale vælgere.

Tabel 9. Faktoranalyse af de radikale vælgeres politiske holdninger

	Faktor 1	Faktor 2	Faktor 3	Faktor 4
Tilknytningskriteriet for udlændinges ret til at gifte sig skal afskaffes	,760			
24-års reglen for familiesammenføringer skal afskaffes	,750			
Kommende ændringer i udlændingelovgivningen må ikke føre til, at der kommer væsentligt flere indvandrere til Danmark end i dag.	-,525	,431		
Kommunerne skal sprede indvandrerbørn, så de ikke er koncentreret på enkelte skoler inden for hver kommune	-,427			
Den enkelte bør i højere grad tage ansvar for sin egen velfærd ved at tegne forsikringer, f.eks. mod sygdom		,638		
Der skal lægges mere vægt på paratviden og konkrete faglige kundskaber i folkeskolen		,614		
Når politikerne vil lette indkomstkatten er det særligt vigtigt, at topskatten, dvs. beskatningen af den sidst tjente krone for de højere indkomster, afskaffes		,521		
Samtlige EU-forbehold skal ophæves hurtigst muligt			,733	
Efterlønnen skal afskaffes indenfor en overskuelig årrække			,680	
De danske soldater bør snarest muligt trækkes tilbage fra Irak			-,483	
Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at der bruges flere penge på miljøforbedringer				,802
Når politikerne prioriterer de offentlige udgifter er det særligt vigtigt, at Danmark bruger flere penge på Ulandsbistand				,532

Den anden faktor består af holdninger, der vægter individuel ansvarlighed, konkrete faglige kundskaber og opgøret med topskatten. Dertil kommer et vist forbehold overfor indvandrere. Her spiller den moderne individualisme, ønsket om økonomisk råderum og forbeholdet overfor de fremmede en vis rolle. Altså synspunkter der også kan findes hos et parti som Venstre. Når disse vælgere alligevel ikke vil stemme på Venstre skyldes det formodentlig uenighed med Venstres miljø- og ulandspolitik. Vælgere med denne grundholdning kan kaldes for *de individualistiske*. En grundholdning der især kan lokaliseres hos borgerlige radikale vælgere.

Den tredje faktor består af holdninger, der vægter opgøret med EU-forbeholdene, de danske soldaters forbliven i Irak og afskaffelsen af efterlønnen. Fokuserer man især på de to første forhold, så finder man her en grundholdning der vægter det internationale engagement. Både i forhold til EU og FN. Vælgere med denne grundholdning kan kaldes for *de globale*. En grundholdning der især appellerer til trofaste radikale vælgere.

Med et omdrejningspunkt omkring holdninger til miljø og ulandsbistand kan der altså udskilles tre forskellige grundholdninger hos de radikale vælgere: De indvandrervenlige, de individualistiske og de globale. Gennemsnitsberegninger med udgangspunkt i de tre faktorer viser visse tendenser til, at hos *de indvandrervenlige* er kvinder, de unge og personer med endt skolegang efter folkeskolen overrepræsenterede. Hos *de individualistiske* er mænd, de unge og personer med studentereksamen overrepræsenterede. Endelig er det mænd, personer mellem 40 og 60 år og personer med endt skolegang efter folkeskolen der er overrepræsenterede hos *de globale*.

Det radikale Venstres position som 'de unges parti' er altså opnået ved at slå på to forskellige strenge. I forhold til de unge kvinder har indvandrerpolitikken stor betydning, mens det i forhold til de unge mænd er mere individualistiske synspunkter, der er vigtige. Om det altid er muligt at få de to strenge til at klinge sammen er straks mere tvivlsomt, jf. den antydede uenighed i spørgsmålet om ændringer i udlændingelovgivningen. Igen bør man imidlertid huske på, at netop holdninger til miljø og ulandsbistand binder dem sammen.